

Nyírási, 9.6.24

Bacso Béla szüleinél

Az Árpád utcában, a 24. szám alatt laknak a fehér tisztek által meggyilkolt Bacso Béla elvtárs szülei. Csendes kis ház; az ajtón fehér kartonlapocska, rajta ez a név:

BACSO MÁTYÁS

A zörgetésre Bacso néni nyit ajtót. Kezében főzőkannál, épp az ebéddel van elfoglalva.

– Kerüljön beljebb – mondja.

Ahogy a szobába lépek, nyúlánk természetű, gyászruhás asszonnyal találok szemben magam.

– Ugyebár, Bacso Béláné?

– Igen – válaszolja, és hirtelen elhallgat. Őszinte szelídség sugárzik arcából; elgondolkodik egy pillanatra, aztán megszólal:

– Hát még nem feledkeztek meg rólunk – mondja, és helyet mutat a terített asztal mellett.

Szemben velem fehér hajú, de fiatalos tekintetű férfi ül: a meggyilkolt Bacso elvtárs édesapja. Szeretnék mondani neki valamit, valami vi-

gasztalásfélét, de nem jön szó a számra.

Lassan, vontatottan indul meg a beszélgetés:

– Most két éve, hogy szegény Béla elvált tőlünk – szólal meg halkan Bacso Béláné. Délután fél négykor

ment Somogyi elvtárs kíséretében. Akkor már sejteni kezdtem, hogy valami baja történt. De hogy így végződik a dolog, arra nem gondoltam. Elvégre is, Béla nem foglalkozott politikával, inkább az irodalom érdekelt. A proletárdiktatúra alatt sem exponálta magát. Ki hitte volna, hogy mindez nem számít... Még akkor is bíztam, reménykedtem, amikor Somogyi elvtársról már bizonyossá vált, hogy meggyilkolták...

– A Tanácsköztársaság idején láttuk utoljára – vag közbe Bacso bácsi. – Két napig volt itthon; amikor

kivonultak a vörösök, nem volt tovább maradása. – Egy napig nem is engedtem felkelni az ágyból – veszi át a szót Bacso néni. – Fáradt volt, kimerítette az utazás. Mondtam neki: csak pihend ki magad, Béla, rád fér. Mert, tetszik tudni, egy kicsit gyenge volt a fiú. A katonaságnál ugyan megizmo-

sodott, de azért olyan vékonyka maradt... Ki gondolta volna még akkor, hogy nem látjuk többet... Ha csak sejtem is, dehogy engedtem volna el...

Bacso bácsi fényképalbumot hoz ki a belső szobából. Kopott, megsárgult fényképet tesz elé. Rövidnadrágos, matrózruhás fiúcska arca kandikál le a képről.

– Ilyen volt öt éves korában a Béla – mondja.

Megmutatja a többi fényképet is. Az egyiket, amely ifjabb, ugyancsak fiatalon és tragikus körülmények között elhunyt fiát ábrázolja, különös szeretettel nézegeti.

– A Matyi – mondja. Most három éve, hogy meghalt...

Az egyik fénykép hátán, amely a fiatalabb fiút ábrázolja zászlósi egyenruhában, ez áll: „Bélának is mutassátok meg!”

Egy pillanatra csönd lesz. A hallgatást Bacso néni töri meg:

– Egy évben két ilyen szomorú évforduló – mondja fáradtan, és megtörli kötényével a szemét.

Elbúcsúzó. Lassan, nesztelenül teszem be magam mögött a szomorú, csendes ház ajtaját, amelynek lefüggönyözött ablakai mögött – két év óta – kettős gyász lakik.

Bárki, aki meg szeretné pontosan mondani, hogy ki volt Jász Dezsó, a lehető legnagyobb zavarba kerül. Még a nevét sem tudjuk pontosan, maradjunk tehát a Jász Dezsó változatnál, mert élete végén ezt használta Magyarországon. Mert különben Berlinben élt élete végén, egészen más névre szóló okmányokkal. Újságíró volt? Egészen biztosan ő volt Franyó Zoltán Vörös Lobogójának a segédszerkesztője, a Kassai Munkás szerkesztője, a bukaresti Előre alapítója, de írt cikkeket, tárcákat, amelyek Németországban, Svájcban, Hollandiában és Spanyolországban jelentek meg. Többnyire névtelenül. Ezenkívül magas rangú katonája volt a spanyol köztársasági hadseregnek, Párizsban a hugenották hadtörténetét tanulmányozta, no meg egyéb, közelebből meg nem határozható dolgokkal foglalkozott. Ez az írása 1920-ban jelent meg eredetileg a Kassai Munkásban a kassai származású hírlapíróról, Bacso Béláról, akit Somogyi Bélával együtt gyilkoltak meg Horthy utasítására fehér tisztek. (F.)